

Aktionen mod Nordwerk og Ambi

Jeg vil vælge dobbeltaktionen mod Nordwerk og Ambi som eksempel på, hvor dygtige folkene var i den gruppe, jeg var kommet ind i. Denne aktion viser, hvor hårdt og præcist de gik på, når en opgave skulle løses.

[...]

Den løb af stabelen klokken fem søndag morgen den 25. juni 1944, altså i dagene lige før folkestrejken. Maskinfabrikken Ambi lå i den ende af Ryesgade, der ligger mellem Østerbrogade og Fredensgade, og Nordwerk lå et lille stykke på den anden side af krydset Ryesgade/Fredensgade, lige ved siden af det gamle »Almindelig Hospital«.

[..]

Vi kom altså cyklende til hjørnet Fredensgade/Ryesgade. Der stillede vi vore cykler, således at vi efter aktionen skulle løbe tilbage til cyklerne og prøve på at komme væk, enten over Fredensbro eller Dronning Louises bro. Derefter gik vi langs husrækken hen mod fabrikken, der lå på vores højre hånd. Med os havde vi tre bomber, hver på femogtyve kilo. Den ene af disse bomber var betroet mig, idet man nu formodede, at jeg havde erhvervet tilstrækkeligt kendskab til lunter. Jeg husker, at det var en meget tung bombe at slæbe på.

Ved siden af fabrikskomplekset gik der en smøge ind til nogle sideopgange i naboejendommen. Vi, der havde bomberne, gik ind i denne smøge og lagde os yderst, hvorefter en mand gik ind med forsprængningerne. Først sprængte han et plankeværk ved at anbringe en smule sprængstof med en lunte, der brændte i nogle få sekunder. Detonationen virkede vældig kraftig, fordi smøgen fungerede som klangbund. Plankeværket røg i luften. Jeg lå og så en af plankerne svæve urimeligt længe oppe i luften, før den besluttede sig til at dale ned i hovedet på mig, hvorved jeg fik en flænge i hårbunden. Den omstændighed, at jeg slæbte rundt på femogtyve kilo sprængstof gjorde, at såret blødte endnu voldsommere end normalt. Det gjorde sit til at fortætte dramatikken. Jeg så kort sagt mægtig flot ud og blev da også senere rygtevis omtalt som havende mistet et øre.

Derefter rykkede folkene med forsprængningerne hen til muren og anbragte en noget større bombe på den. Da den gik, sprængtes et hul af mandsstørrelse. Alt dette foregik i et tids-

rum, der vel knap kan regnes i minutter. For os, der lå med bomberne, med ansigterne presset ned mod jorden, mens alting var støv, larm og røg omkring os, var det, som om alle morgenernes begivenheder i den søndagsstille by var komprimeret i den snævre smøge.

Da braget havde lagt sig såvidt, at jeg igen var i stand til at sanse, hørte jeg, at der blev råbt: »Kom så. Nu er der fri bane.« Jeg er så ofte blevet spurgt om, hvad jeg tænkte i en sådan situation. I denne tør jeg trygt sige, at jeg ikke tænkte på ret meget andet, end at den bombe, som jeg løb med i armene som et lille barn, var frygtelig tung. Blodet løb ned over brillerne på mig, så jeg ikke kunne se noget. Det havde jeg nu ikke kunnet alligevel for den tætte sky af kalkstøv, og lyset var naturligvis gået ud. Tæt ved var en ildkamp i gang.

Men hullet i muren kunne jeg skimte, så jeg løb ind, pustende og stønnende. Indenfor stod en kammerat og dirigerede mig hen et sted, hvor jeg smed min bombe og tændte lunten. Det var to minutters lunter. Efter at have været inde i en virksomhed, hvor jeg bogstaveligt talt intet kunne se, udover stedet, hvor jeg skulle lægge min bombe, kom jeg et øjeblik efter ud i en gård. Der stod vagterne med hænderne i vejret med ryggen op mod et plankeværk. Imens var nogle af mine kammerater ved at låse porten op.

Det, der hidtil er fortalt om denne aktion, udspillede sig i løbet af et par minutter, som var så fulde af dramatik, at det er en meget vanskelig opgave at give et billede af den, dels på grund af de voldsomme begivenheders hastige rækkefølge, dels fordi man naturligvis kun fatter og registrerer lidt af, hvad der sker. Det ved selve aktionen jeg husker tydeligst, er den før omtalte, i luften svævende planke, der efter lang betænkningstid, faldt ned i hovedet på mig.

Hvad der derefter hændte står derimod ganske klart for mig. Vi stod nogle mand ude på gaden og hev efter vejret og ventede et øjeblik på, at øjnene skulle vænne sig til dagslyset. Ret længe tøvede vi nu ikke. Vi skulle helst afsted, fordi vi just havde antændt adskillige kilo sprængstof. Efter planen skulle vi nu løbe tilbage til cyklerne, der stod på hjørnet. Vi havde kun løbet nogle

få skridt af de 30—40 meter, da en kammerat råbte: »Så løb dog den anden vej!«.

Først da blev vi klare over, at vi blev beskydt af tyskere, for kammeraten fyrede voldsomt med sin maskinpistol. Tyskerne var gået i dækning, fordi vores gode dækningsfolk straks var gået i ildkamp med dem, og denne kamp må allerede være begyndt, mens vi masede rundt inde på fabrikken.

Der var sket det, at en af de tyske cykelpatruljer var nået frem til Fredensbro, da de hørte larmen, enten på Ambi eller den, vi frembragte. På hjørnet Fredensgade/Ryesgade er patruljen blevet beskydt af dækningsgrupperne, som delvis var fælles for de to aktioner. Tyskerne gik i dækning i kælderhalsene, således at de kunne bestryge Ryesgade. Det var vi naturligvis ikke klare over, da vi stod og missede med øjnene ude på gaden, men vi blev det til gengæld, da vi var løbet et par skridt hen mod cyklerne.

Jeg løb tilbage langs husmuren, mens kuglerne fløjtede om ørerne på mig. Det er ikke kun en talemåde, når jeg siger sådan. Der blev virkelig skudt tæt.

Her må jeg sige, at vi skylder lederen af dækningsgruppen megen tak. Han var yderst koldblodig i aktion, og den dag skal jeg love for, at han fik brug for sit kølige omdømme. Sammen med en kammerat trak jeg ned ad Ryesgade. Jeg havde iøvrigt slet ikke min pistol fremme. Der var ingen grund til at skyde og henlede tyskernes opmærksomhed på mig. Alligevel hørte jeg ustandselig den snærende lyd af forbifarende kugler, som jeg senere oplevede et par gange til, men som jeg ikke bryder mig særligt om.

Min kammerat og jeg nåede omsider ned til en af de små sidegader, der går fra Ryesgade til Dosseringen. Der måtte vi ned for at komme over Dronning Louises Bro. Det var ikke just den bedste retrætevej, for vi kom jo nærmere og nærmere til tyskerne på Shellhuset og i Dagmarhus. Under normale omstændigheder er de strækninger, vi tilbagelagde, ikke noget at tale om, men man må huske på, at vi var til fods, og at det foregik under ganske særprægede forhold. Jeg tør godt sige, at vi havde vort udseende stærkt imod os.

Men vi måtte over Dronning Louises Bro, før vi nåede kvarte-

rer, vi kunne forsvinde i. Inden vi krydsede Ryesgade, skød vi et par skud med vore pistoler. Men det medførte kun, at der blev sendt en byge af skud efter os. Ryesgade forekom hin morgen meget bred. Det var umuligt for os at vide, om der ikke lå en, der havde os på kornet. Og en riffel kan man ramme med — en pistol kan man bare skyde med.

Det lykkedes os at komme over Ryesgade og ned ad sidegaden uden at blive ramt. Vi nåede også ned til søen, men hele tiden stod det i hovedet på mig, at hvis der kom en udrykning på broen, sad vi, med patruljen i Ryesgade i ryggen, som fanget i en fælde.

Henne ved søen løb vi lige ind i et avisbud. Min kammerat havde sin maskinpistol i en sæk, og såvidt jeg husker, havde han stillet sin cykle et sted lige der i nærheden. Jeg havde jo ingen cykle, men så stod dette avisbud der og holdt palaver med nogle folk om alt det skrækelige, der var sket.

I mellemtiden var eksplosionerne gået. Det er mig ikke muligt at huske præcis, hvornår det skete, for vi havde så travlt med at komme afsted. Det er muligvis eksplosionerne, der har reddet os, for som så ofte før blev der en pause i forfølgelsen, når bomberne gik.

Jeg fo'r hen til avisbudet og råbte: »Jeg skal ha' den cykle,« men han vrælede op og sagde: »Du skal ikke ha' nogen cykle.« De omkringstående stod bare og så fjogede ud. Så trak jeg pistolen, manden gav et brøl fra sig og slap sin cykle. 'Socialdemokraterne' fløj til alle sider, da jeg sprang på den og satte efter min kammerat, som pænt ventede på mig.

Det var en noget harsk affære at skulle over broen i den lyse, klare sommermorgen, mens røgskyerne efter aktionerne endnu stod over Ryesgade. Men vi hævlede afsted, alt hvad vi kunne, for ret chokerede var vi naturligvis. Fra den anden ende af broen kom tre hvidklædte studiner. Da de så os, satte de i at hvine og sprang alle tre ind i en telefonboks, hvor de åbenbart har følt sig trygge bag glaserne.

Min kammerat havde en aftale med en læge, som boede et sted i nærheden af Farimagsgade. Der smed vi cyklerne, og da jeg var

blevet vasket og havde fået et plaster på mit sår, holdt det straks op med at bløde.